

План для Ukraine Facility (2024 – 2027) Гендерний аналіз

18 березня, Кабінет Міністрів України затвердив План для Ukraine Facility¹, який розглядається як основа для реалізації програми фінансової підтримки України від Європейського Союзу протягом 2024-2027 років.

Одним із семи керівних принципів процесу відновлення України («Принципи Лугано») є гендерна рівність та інклюзія.

Важливість впровадження цього принципу в технічному документі переоцінити неможливо, а повноцінно його реалізувати в плані надзвичайно складно. Гендерний аналіз кожного документу у сфері відновлення дає можливість побачити як успішні практики, так і напрями, за якими необхідні додатковий аналіз і рекомендації.

Мета цього аналізу - окреслити орієнтири змін для повнішого врахування гендерної складової у процесах відновлення.

ВИСНОВКИ І РЕКОМЕНДАЦІЇ

Актуальність впровадження принципу Лугано – гендерна рівність і інклюзія – в плані Ukraine Facility підтверджується кожним днем протистояння України агресії РФ, особливо з початку широкомасштабного вторгнення.

План, затверджений 18 березня 2024 року, значно розширив гендерне бачення відновлення і накреслив практичні кроки до його (гендерного бачення) втілення.

Важливим реальним кроком вперед щодо інтегрування принципу рівних прав та можливостей жінок і чоловіків в плани відновлення є залучення до Міжвідомчої робочої групи з питань підготовки плану заходів у рамках реалізації пропозиції Європейської Комісії щодо Регламенту Європейського Парламенту та Ради Європейського Союзу про створення Ukraine Facility Урядової уповноваженої з питань гендерної політики Катерини Левченко. Це активізувало процеси підготовки рекомендацій в гендерному експертному середовищі і дало можливість безпосередньо передавати ці рекомендації за адресою.

Такі розділи, як освіта, державне управління, людський капітал, ринок праці, мале і середнє підприємництво, регіональна політика, розмінування,

---

¹ <https://www.ukrainefacility.me.gov.ua/>

цифрова трансформація, мають гендерну складову в опису ситуації, плануванні реформ, прогнозуванні впливів.

Водночас, план має певні внутрішні суперечності і розбалансованості, на які необхідно звернути увагу. Вони стосуються термінології, використання нормативно-правових актів, планування, розуміння повноти гендерного підходу.

Термінологія

- Певні категорії потребують уточнення і деталізації. Так, в тексті неодноразово зустрічається поняття «вразливі групи», проте відсутній перелік чи загальний підхід до визначення цих груп. Це призводить, зазвичай, до довільного тлумачення і вибіркового необґрунтованого підходу до вибору вразливих груп в цілому. **Необхідно розробити, протестувати і затвердити узагальнену методологію щодо визначення вразливих груп для планів відновлення.**
- В тексті використовується багато гендерної термінології, яка не має уніфікованого значення і посилання на нормативно-правові акти. Їх застосування може призвести до довільного тлумачення і відповідно до визначення різних шляхів і очікуваних результатів впровадження плану в цілому. **Необхідно уніфікувати використання гендерної термінології в рамках плану та надати їй визначення.**

Використання нормативно-правових актів

- Довільна інтерпретація документів, наприклад, Регламенту (ЄС) 2024/792 від 29 лютого 2024 р., упущення документів, наприклад, Директиви (ЄС) 2022/2381 Європейського парламенту та Ради від 23 листопада 2022 р. про покращення гендерного балансу серед директорів лістингових компаній та пов'язаних із цим заходах, знижують довіру до аналітичних і стратегічних документів в цілому. **Необхідно проаналізувати рівень впровадження в Україні документів ЄС, що стосуються гендерної рівності, і змінити відповідні розділи плану.**

Планування

- В деяких розділах, де ідентифікований гендерний підхід, їм охоплені не всі елементи планування (проблеми, цілі, завдання, заходи, індикатори, впливи). Це ускладнює процес впровадження для основних виконавців, залучених до процесу, а також тих, хто здійснюватимуть моніторинг і оцінку. **Необхідно проаналізувати і, за потреби, доповнити розділи, в яких наявні такі розриви.**

- Методи досягнення результату і очікуваний вплив інколи підібрані некоректно. Практика багатьох років продемонструвала, що «інвестиції в інформаційно–просвітницьку діяльність, а також активне подолання несвідомих упереджень та імпліцитних асоціацій, які формують ненавмисні і часто невидимі бар'єри на шляху до рівних можливостей» (Стр.13), не є вагомим фактором змін щодо підвищення гендерної рівності та більш оптимального використання людського капіталу України. Те саме стосується такої важливої теми як STEM освіта, залучення жінок до якої планується досягти через набрання чинності Закону України "Про професійну освіту". Це свідчить про дещо викривлене розуміння теорії змін та неглибоке знайомство з практикою гендерних перетворень в Україні. **Необхідно переглянути коректність формування плану в розрізі гендерних змін від визначення проблеми до оцінки впливу.**

Гендерний підхід

- Деякі розділи містять певні елементи патріархатного підходу. Це стосується поєднання у словосполучення типу «дискримінація проти жінок і дітей» (як дві «вразливі» групи), а також загальних підходів, які структурно не змінюють позицію жінок, а лише певною мірою покращують цю позицію у «традиційному» секторі. Це, зокрема, стосується деталізації пропозицій щодо підтримки жінок у МСП і повної відсутності рекомендацій у «листинговому» бізнесі. **Необхідно проаналізувати і, за потреби, застосувати гендерний підхід на всіх рівнях планування – стратегічному, операційному, тактичному.**
- План посилається на окремі документи та ресурси, які або явно не мають гендерних підходів, або ще не затверджені, тому неможливо з'ясувати, чи гендерні підходи в них присутні. До перших можна віднести платформу DREAM та її складову eDem. До других – демографічну стратегію та інші подібні документи. **Необхідно провести гендерний аналіз згаданих документів і ресурсів і, за необхідності, внести зміни і доповнення.**
- Участь громадськості у плануванні та реалізації відбудови в Україні, поза сумнівом, є критично важливим фактором – як в цілому, так і у реалізації гендерної політики зокрема. Проте в плані цей розділ має дуже загальний опис, в якому повністю відсутня гендерна складова. **Необхідно доповнити розділ про участь громадськості, зокрема, про аналітичний потенціал, який необхідно ширше використовувати на всіх рівнях і в усіх сферах.**
- Як згадувалося вище, освіта, державне управління, людський капітал, ринок праці, мале і середнє підприємництво, регіональна політика, розмінування, цифрова трансформація, мають гендерну складову в опису ситуації, плануванні реформ, прогнозуванні впливів. Проте тем, які не мають гендерного підходу, значно більше. Це, зокрема:

РОЗДІЛИ

- РОЗДІЛ 2. УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНИМИ ФІНАНСАМИ
  - РОЗДІЛ 3. СУДОВА СИСТЕМА
  - РОЗДІЛ 4. БОРОТЬБА З КОРУПЦІЄЮ ТА ВІДМИВАННЯМ ГРОШЕЙ
  - РОЗДІЛ 5. ФІНАНСОВІ РИНКИ
  - РОЗДІЛ 6. УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНИМИ АКТИВАМИ
- ## РЕФОРМИ
- Реформа 1. Удосконалення професійної освіти
  - Реформа 3. Удосконалення системи реабілітації людей з інвалідністю
  - Реформа 4. Перехід від військової служби до цивільного життя
  - Реформа 5. Покращення соціальної інфраструктури та деінституціалізація
  - Реформа 7. Забезпечення доступу до житла для осіб, які його потребують
  - Реформа 9. Покращення культурного розвитку
- ## ГАЛУЗІ
- Виробництво зеленої сталі
  - Машинобудування
  - Вироби з критичних матеріалів
  - Світлі нафтопродукти
  - Продукція агрохімії (добрива, засоби захисту рослин):
  - Харчова промисловість:
  - Обробка деревини
  - Будівництво та виробництво будівельних матеріалів:
  - Виробництво енергетичного обладнання
  - Виробництво обладнання для відновлення та модернізації залізничного транспорту
  - Інші галузі переробної промисловості:
  - Текстильне виробництво
  - Шкіряне та швейне виробництво
  - Виробництво гуми та пластмас
  - Фармацевтика
  - Хімічне виробництво
  - Інші – цифрова трансформація, організація публічних закупівель тощо
- Розгляд цих тем без гендерного підходу ризикує створити в цілому незбалансований підхід до відбудови в рамках згаданого плану.
- Необхідно доповнити план гендерними складовими тем, розділів, реформ, галузей, які не охоплені у чинному документі.**
- **Необхідний регулярний (щорічний) моніторинг Плану для Ukraine Facility з метою своєчасного аналізу гендерного підходу та реагування на упущення і недоліки.**

Оновлення чинного плану, зокрема, в його гендерній складовій, наповнить його (план) практичним змістом, дієвістю і ефективністю.

